

Recenze monografie

Harašta, J., T. Smejkalová, T. Novotná, J. Šavelka, R. Polčák, F. Kasl, P. Loutocký, J. Míšek. n.d. *Citační analýza judikatury*. Wolters Kluwer.

Zpracoval: Mgr. Petr Ocelík, Ph.D.

Autorským tým vedený Jakubem Haraštou z Ústavu práva a technologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity se v monografii *Citační analýza judikatury* zhostil ambiciózního úkolu zmapovat a analyzovat vývoj citační praxe v českém vrcholném soudnictví. Cílem bylo ukázat, zda lze v tomto kontextu – navzdory absenci doktríny závazného precedentu – identifikovat přítomnost systémových tendencí k odkazování se na dřívější soudní rozhodnutí (viz s. 9). V tomto smyslu jde o v českém prostředí mimořádnou aplikaci strukturalistické perspektivy usilující o rozkrytí toho, jakým způsobem je organizována jedna z vrstev právního systému, a zda tato identifikovaná struktura vztahů také určitým způsobem zachycuje a podmiňuje ustálené jednání aktérů (soudců). Důležitým příkladem takového zjištění je sdílený vzorec prokazování koherence projevující se tendencí soudů odkazovat se na převážně vlastní rozhodnutí. Autoři argumentují, že tuto tendenci lze chápat jako určitou odvětvovou diferenciaci (s. 232).

Mimo substantivní relevanci výzkumného záměru lze jednoznačně ocenit také způsob jeho provedení. Odpověď na poměrně přímočarou otázku „jakým způsobem je strukturována citační praxe vrcholných soudů?“ si totiž vyžádala důkladnou teoretickou a konceptuální reflexi klíčových pojmů (především část I kap. 2 a část III kap. 2), jakož i vytvoření komplexního výzkumného rámce vhodně kombinujícího, mimo jiné, pokročilé metody strojového učení, zpracování přirozeného jazyka a síťové analýzy. Vyzdvihnout přitom lze jak metodický a pečlivý přístup k vývoji tohoto rámce, tak poctivé hodnocení limitů výzkumu v jeho jednotlivých krocích i transparentní zdůvodňování důležitých rozhodnutí (jako byla například redukce anotačního schématu, viz s. 120-123). Samotná aplikace síťové analýzy umožňující rozkrýt vzorce citační praxe pak byla podmíněna vybudováním odpovídajícího datového korpusu soudních rozhodnutí vydaných třemi českými vrcholnými soudy. Ocenění si zde zaslouží zveřejnění tohoto korpusu i dalších souvisejících datových souborů. Na škodu není ani detailní dokumentace jednotlivých procedur (například část II kap. 4 a 5), která sice může být pro čtenáře se zájmem o primárně substantivní zjištění poněkud rušivá, současně však přináší užitečný vhled do „střev“ výzkumného procesu a spolu s veřejně dostupnými daty výrazně posiluje replikovatelnost výzkumu. Samotné využití síťové analýzy, zde představující pomyslnou špičku ledovce procesu zpracování a analýzy dat, pro popis a exploraci citační sítě je korektní. Důležité přitom je, že autoři nesklouzávají k mechanické aplikaci metody, ale velmi důsledně reflektují, jak vazby (tedy citace soudních rozhodnutí) v síti interpretovat. Tomu dále napomáhá také doplňkové využití kvalitativní analýzy rozhodnutí, která jsou nejvíce citována, či sama obsahují nejvíce citací.

Závěrem lze konstatovat, že předkládaná publikace je příkladem dobré výzkumné praxe, na níž lze dále systematicky navazovat. Autoři tím současně dokazují, že pojmy jako interdisciplinarita,

strojové zpracování dat nebo otevřená data nepředstavují jen módní okrasu projektových žádostí a diskusních částí odborných textů, ale mohou být velmi praktickými nástroji přinášejícími pozoruhodné empirické poznatky.

Petr Ocelík